

הלכות תפלה סימן צב

באר הגולה

ז שם בפנינו לנרות
הרמב"ם שם
ט מפשטות
הפנימי פרק ד
מהלכות תפלה וטור
ואבי"ה שכתוב
הרמב"ם קצ"ה ב שם
ל מגלה כ"ז

(יז) הולך בדרך והמים נמצאים לפניו, *אכל יאם צריך לחזור (יח) לאחוריו למקום מים, (יט) עד (ו) מיל חוזר, יותר ממיל אינו חוזר. *ואם מתנרא שיעבר (י) (כ) זמן התפלה, (כא) ינקה ידיו (כב) בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקה (ועין לקמן (כב) סימן רלג): ה' ירחיץ ידיו שחרית (כג) *והסיח דעתו, (כד) צריכים נטילה (כה) לתפלה אם יש לו מים, אף-על-פי שאינו יודע להם שום לכלוף, ולא יברך. *ואם אין לו מים מוזמנים (כו) אין צריך לחזור ולטל: הגה ואפלו היו ידיו מלכלכות ונוטלן לתפלה אינו מקרף וקרלעיל סימן ו: ו' (כז) העומד בתפלה (כח) ונזכר שנגע במקום מטנף, די בנקיון עפר או צרורות או מחפף ידיו בכהל: ז' מקום מטנף הינו מקומות המכסין באדם לפי שיש בהם מלמולי זעה, וכן אם חפף הראש: הגה *ולכן אסור לגע במקומות אלו בשעה שעומדים בתפלה (כט) או עוסק (ט) בתורה (כ"ב), וכן בצואת (ל) האון והאף, כי אם על-ידי (י) [נ] בגד (מהר"ל): ח (לא) להמשתין, לא יתפלל עד (לב) שישקה

באר היטב

עליו וכתב דהא אפשר להמתין בשירה תרשה קמ"ש סי' טו ע"ש: (ו) מיל. ומיל בכלל ע"ת. ופירש"י כתב דוקא פחות ממיל חוזר אבל מיל אינו חוזר ע"ש: (י) התפלה. ט"ז הקשה עליו לדעת הר"ף צריך להמתין על המים אפלו אם יעבר וכן התפלה, עין שם. והנה אחרון מהפ"ב, עין שם: (כ) בצרור. לא שנה אם הם מלכלכות לא שנה שהסיח דעתו, טור, ועין מנ"אברסם: (ט) בתורה. ולכ"ע די בנקיון בעלמא אע"י שיש לו מים, מ"א: ב. גד. כתב באור היטב אשר לפני, ועי' פשתן

משנה ברורה

(יא) יצטרף על-ידינו לילך אחר-כך יחיד, או שלא יוכל על-ידינו להגיע למחוז חפצו בעוד יום, אין צריך לחזור כלל: (יז) הולך בדרך. ורוכב (יב) דינו בכל זה כמהלך בבגליו⁽²⁷⁾; גם אין חלוק בין דרך רע לטוב. וכל זה דוקא (יג) כשיודע בודאי שימצא שם מים, אבל בספק לא: (יח) לאחוריו. וכל-שכן כשהוא יושב (יד) בביתו, דבדאי חייב לחזור לכתחלה אחר מים (טו) אם יודע שידיו מלכלכות: (יט) עד מיל. והרבה (טז) פוסקים סוברין דמיל עצמו דינו כיותר ממיל: (כ) זמן התפלה. לגמרי. ואם הוא במקום שיש שם עשרה שמתפללים, ואם יחזור אחר מים יעבר זמן תפלת הצבור, כתב הפ"ח, דאף שיש לו שהות אין צריך לחזור, וינקה במידי דמנקה⁽²⁸⁾: (כא) ינקה ידיו. רוצה לומר, דאין לו לחזור או אחר מים שמא יעבר הזמן; וכל-שכן לענין קריאת שמע (כ) דבדדאי אסור לו להמתין על מים אם יש חששא שמא יעבר הזמן, אלא ינקה ויקרא. ויש הרבה פוסקים שסוברין (יח) דבקריאת שמע, כתב משהג"ע התחלת זמנה אם אין לו מים ננקה ויקרא, ולא ימתין על מים: (כב) סימן רלג. דשם בבאר זמן הפנחה: ה' (כג) והסיח דעתו. רוצה לומר, שהפליג הרבה (יט) בין הנטילה להתפלה עד שהסיח דעתו. וכל-שכן ששיך הסח הרעת בין (כ) הנטילה של שחרית לתפלת הפנחה⁽²⁹⁾: (כד) צריכים נטילה. דכיון שהסיח דעתו משמירתו, ידים עסקניות הן ושמה נגעו במקום הטנפת: (כה) לתפלה. אבל לתורה (כא) ולברכות ולקריאת שמע, סתם ידים פשרות הן. אבל בסימן ד כתב הפריימגדים דלקריאת שמע פסולות סתם ידים: (כו) אין צריך וכו'. ואף-על-פי-כן צריך (כז) נקוה אותן במידי דמנקה, דדלמא מדבק בו מעט צואה או זעה על-ידי הנגיעה במקומות המכסין, ויתקנה על-ידי הפקיון. ודוקא בסתם ידים מקל המחבר⁽³⁰⁾, (כח) אבל אם נגע במקום מטנף, וכל-שכן כשעשה צרכיו, אף בתפלת הפנחה צריך לחזור אחר מים: ו' (כז) העומד בתפלה. אבל אם (כד) עומד בקריאת שמע או בפסוקי דזמרה צריך לילך ולטל ידיו: (כח) ונזכר שנגע. נקט הכי, משום דלקתחלה אסור לגע בתפלה גופא וכדלקמן, אבל הוא דהוה אם נגע בתפלה גופא⁽³¹⁾: ז (כט) או עוסק בתורה. וברע"ב די בנקיון בעלמא (כה) לתורה ולברכות אף-על-פי שיש לו מים. ועין לעיל בסוף סימן ד במשנה ברורה⁽³²⁾. ואם נגע (כו) בטיט ורפש, אפשר דאפלו לכתחלה שרי כן;

לעיל סימן עו סעיף קטן ג פרעה למדש דבר, דדוקא כנגדה מתר לקרות ולא הוא בעצמו, ואם-כן לפי זה אפשר דאפלו בדריבך חוזר וקורא משום חסרון נטילה, אבל לא משמע שם כן ברמב"ם שהוא מקור דין זה, עין שם, כן נראה לעניות דעתי: * אבל אם צריך לחזור לאחוריו וכו'. וישעב בביתו, פשוט דדינו כמו לענין נטילה ידים: דפסק הסיי'אדם דדינו כמו מלאחוריו ודי עד מיל, עין שם, דחד מימרא בבמרא אתמר בענין זה אפרוריה, וכמה דיינין לענין זה מנטיילת ידים לענגו. עין בדברי חמודות בפרק הנה קורא. וכן מוכח בפרישה, דרק לפי דעת התוספות אין צריך לחזור אחר מים בביתו אם אין לו, אבל לפי דעת הר"ף והרמב"ם, דפסק השלחן ערוך כותמיה, גם בבית מחניב לחזור אחר מים ודינו כמו מלאחוריו. ודברי הפריימגדים במשכבות וזה באות ב שכתב באפן אחד, דהמחבר דמקל ב"רל"ג סעיף ב הוא משום דכביתו ובהפרישה, לא נהירא, לא דאם-כן לא הנה לו לטרח לחזור לאחוריו עד מיל בתולך בדרך, דהא בהא פלוגא בבמרא בהפרישה. גם באות ג במשכבות וזה משמע שחזר מזה שכתב דאם באמצע קריאת שמע או פסוקי דזמרה נגע במקום מטנף צריך לילך אחר מים המזמנים בעיר לטל ידיו, ופשוט הוא, משמע מזה דאפלו אם אין מים מצויים לפניו, כיון שידיו מלכלכות ויודע שיש מים בעיר, צריך לילך אחריה. אך להפך קשיא לי: אם-כן יצטרף לחזור אחר מים עד מיל, דהפרישה לא כתב קלא שלו דכביתו רק לפי שיעת התוספות, מה שאין כן לפי מה שפסק המחבר בהרי"ף והרמב"ם, עד מיל הנה לו לחזור? ואולי דהפריימגדים עשה דרך מצוה בין אלו הדעות ופסק דלאחר מים המזמנים בעיר יש לו לחזור. ואין העולם נוהגין להחמיר בזה בספריו מגדים להפסיק באמצע פסוקי דזמרה ולחזור אחר מים המזמנים בעיר, דעל-פירכב יבטל על-ידיהוה מתפלה בעבור, וכבר הקלו בזה הפ"ח והאליה רבה, וכמו שבמבנה במשנה ברורה סעיף קטן כ: * וחסים דעתו. ואם לכלוף ידיו כטיט, לדעת אבי העזרי שהוכח בטור משמע דצריך לטל ידיו כמים אם יש לו, אבל לדעת הרא"ש דפוסק דאפלו אם נגע במקום המטנף די בנקיון אם אין לו מים, אפשר דלא אירי המגדל בלכלף בטיט, דשם די חמיר בנקיון. והפריימגדים לעיל בסימן ד דחמיר ביש לו מים, ולעניות דעתי יש לעין לדעת הרא"ש: * ואם אין לו מים וכו'. עין במשנה ברורה סעיף קטן כו, והוא נובע ממגן אברהם ואלה רבה ושאר אחרונים. ולפי זה טעם המחבר הוא משום דבסתם ידים פוסק כשיטת התוספות, דאפלו בשלא יעבר הזמן די בנקיון אם אין לו מים, וזה גס"כ טעם המחבר בסימן רלג סעיף ב, עין שם, וכוה יוסר קשית ה"ט"ו שם, כן כתבו הרבה אחרונים. ומדבריי הגר"א בבאורו משמע, דבאין לו מים סומך המחבר על שיטת הר"ן דסתם ידים פשרים לתפלה, ולפי זה אפלו נקיון לא צריך, וזה גס"כ טעם המחבר ב"רל"ג סעיף ב לענין תפלת הפנחה, עין שם בבאור. ולא ירצתי לסתם כן משום דהרבה אחרונים מפרשים בהפנחה אברסם ואלה רבה, ועל-כ"פ מים לכלי עלמא, לדעת השלחן ערוך בעשה צרכיו או נגע במקום המטנף אין די בנקיון אף במנחה, ואפלו באין לו מים מוזמנים, כי אם צריך לחזור אחר מים, וכדעת השלחן ערוך בסעיף ד, ושלא נדעת הדבריי חמודות דמקל גם בזה בנקיון, וכן כתב הפנ"ג ב"רל"ג דראוי להחמיר בזה: * ולכן אסור לגע במקומות וכו'. ואם נגע,

אבל לעיל בסוף סימן ד כתב הפריימגדים דצריך לנקות מתחלה אף לדברייתו, וכן נראה להחמיר לכתחלה⁽³³⁾ ב"רפ"ש⁽³⁴⁾: (ל) האון והאף. והגר"א מקל בזה, וכן כתב בשעריי תשובה בשם מור וקציעה⁽³⁵⁾: ח (לא) המשתין. רוצה לומר (כו) בכלי, ונטל הקלי, וכל כהאי גוונא שאין אסור להתפלל מחמת המיידגלים גופא: (לב) שישקה פדי וכו'. ואחר ארבע אמות (כח) שיערו חכמים שהניצוצות שבאמתו קלים בכסותו:

שער העיון

(יג) דברי חמודות: (יב) אליה רבה: (יג) מוכח מהטור והרמב"ם: (יד) ועין בבאור הלכה: (טו) ועין בבאור הלכה: (טז) דברי חמודות ופיר תוש וטנ"א: (יז) עין בתיבוסף: (יח) פלמידי רבנו יונה ופ"ח ועין אליה רבה: (יט) מוכח מפריימגדים: (כ) מוכח מהסיי'אדם ושי"א: (כא) פריימגדים: (כב) אליה רבה ומגן אברהם בסעיף קטן ג וכן משמע בדברי חמודות: (כג) אליה רבה ומהי"אדם ולא בדברי חמודות, וכן משמע מהגר"א בסימן זה ובר"ל"ג: (כד) פריימגדים: (כה) פריימגדים: (כו) אליה רבה: (כז) אליה רבה: (כח) אליה רבה:

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב צג צד

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה ולכן]

ואם נָעַד, מִתְּר בְּהַרְהוּר³⁶.

36) וכמו שכתב במשנ"ב לעיל סי' פה ס"ק טו, ובביה"ל סי' סב ס"ד ד"ה ואף. ולענות אמן, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ו) בשם הא"א (בוטשאטש) והחזו"א (דינים והנהגות פ"ד אות כט) שמותר לענות. ולפסוק דין בלי לומר את טעמו, כתב הרמ"א לעיל (סי' פה ס"ב) שבמקום שמותר להרהר בדברי תורה מותר לפסוק דין, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק טז) שנחשב רק כהרהור כיון שאת טעם הפסק חושב בלבו.

ולצאת בברכה מאחר מדין 'שומע כעונה', כתב לעיל (סי' עה ס"ק כט) לענין לצאת ידי חובה כשהשומע בלא בגדים, שאינו יכול, כיון שהוא עצמו אינו יכול לברך בזמן זה, ואם כן הוא הדין כשנגע במקומות המכוסים. וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ו, ובסי' פד ס"ק ז ובביה"ל סי' סב שם.

[משנ"ב ס"ק לה]

דְּלַפְעָמִים מִתְּר אָף בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה³⁷.

37) וכמו שכתב שם (ס"ק ד), שבאופן שמצטער מזה ומטרידו בתפילתו, מותר.

[משנ"ב ס"ק לו]

נִתְקַן הַפְּנֵהָג לַתַּן צְדָקָה³⁸ בְּשִׁמְרֵי לְהַפְסִיק 'וְהַעֲשֵׂר וְכוּ' וְאֵתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל³⁹. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנוּהָגִין לְקִבֵּץ צְדָקָה בְּעֵת קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְהוּא שְׁלֵא פְהַגְוִין⁴⁰.

38) וכשאינו עני או קופת צדקה לפניו, כתב הא"ר (ס"ק יב) שיש להפריש כסף לצדקה וישאירנו בכיסו. ובגדר של נתינת צדקה קודם התפילה, כתב הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב הע' 27) שהוא לאו דוקא נתינה לעני, אלא הוא הדין הלוואת מעות לחבירו או כל מעשה חסד.

39) ולעיל (סי' נא ס"ק יט) כתב, שהאר"י ז"ל כשאמר "ואתה מושל בכל" נתן צדקה בעמידה.

40) וגם בחזרת הש"ץ, כתב לקמן (סי' תקסו ס"ק יב, וכן הוא בכף החיים שם ס"ק טו) שלא להכריז לתת צדקה וגם שלא לאוספה או. והבן איש חי (שנה א פ' וארא אות יג) והכף החיים (סי' סג ס"ק כו) כתבו, שבשעה שקורא קריאת שמע לא יאסוף צדקה, שהרי אינו מתרכז במה שקורא.

ולתת צדקה באמצע התפילה וקריאת התורה, כתב הגר"ח קניבסקי (דרך אמונה מתנות עניים פ"י ציה"ל ס"ק צו) שיתכן שאין אז חיוב לתת צדקה, משום שיהיוספק במצוה פטור מן המצוה, והוסיף (איש ישראל פ"כ הע' ג) שאם רוצה לתת צדקה מותר לתת אף בפרשה הראשונה של קריאת שמע. וראה מה שכתבנו לעיל סי' סג ס"ק יז.

סימן צג

קָדָם שְׂיִתְפַּלֵּל צְרִיף לְשֵׁהוֹת

[משנ"ב ס"ק א]

כְּמוֹ שְׂפִתוֹב בְּסִימָן צ סוֹף סְעִיף כ, עֵינֵי שְׁמֵי¹ וכו', עַד שְׁלֵא יִשְׁאַר עֲשָׂרָה בְּבֵית-הַקְּנֶסֶת, טוֹב לוֹ, עֵינֵי שְׁמֵי טַעֲמֵי².

1) ושם (ס"ק סב) ביאר ששואה כדי שתתיישב דעתו עליו ויתפלל בכוונה, שאם יתפלל תיכף כשנכנס אין דעתו מיושבת עדיין, והערוך השלחן (ס"ד) הוסיף, ששואה קודם כל סדר התפילה

בשתיקה והתבוננות בליבו להבין לפני מי הוא מכין עצמו להתפלל. 2) ושם כתב, שהיינו כדי שהוא לא יהיה הגורם להסתלקות השיכונה הנמצאת כשיש עשרה.

[משנ"ב ס"ק ב]

הָאָרִי ז"ל הִיָּה מִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר³ כְּדִי שְׂיִכְנֵן מְאֹד⁴ וכו', וְהֵכֵל לְפִי מֵה שְׂמֵרֵי גֵישׁ הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ⁵.

3) וגם לחזרת הש"ץ, כתב לקמן (סי' צו ס"ק ט) שנכון להקשיב מתוך סידור, ולקמן (סי' קכד ס"ק כו) הוסיף בשם השל"ה, שיש שמשמימים הסידור בפניהם בשעת חזרת הש"ץ ועיניהם וליבם שם שלא יראו החוצה, ואז מכוונים על כל מילה ומילה.

4) ולעיל (סי' נג ס"ק פז) כתב שנכון שיתפלל היחיד מתוך סידור, וכל שכן השליח ציבור, שאימת הציבור עליו. ובספרו שם עולם (בהשטמות שבסוף הספר) כתב שראשון לכל צריך שיתפלל מתוך סידור, ועל כל פנים תפילת שמונה עשרה. ורמז לזה כתב בספר אבן שלמה (פ"ט הע' ב) בשם הגר"א על הפסוק "ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה" (אסתר ט כה), שהכוונה שיתפלל מתוך הספר ואז ישובו מחשבותיו הרעות.

5) ולעיל (סי' צא ס"ק ו) ולקמן (סי' צה ס"ק ה, ובביה"ל שם ס"ב ד"ה צריך) מבואר שיש מעלה להתפלל בעינים עצומות. והמחזיק ברכה (סי' צו ס"ק ב) והשערי תשובה (שם ס"ק ב) והכף החיים (סי' צה ס"ק י) כתבו שבספר הכוונות כתוב שהאר"י ז"ל היה מתפלל תפילת שמונה עשרה בעינים סגורות, וכתב המחזיק ברכה שכל אדם ישער בעצמו איך יוכל לכוון יותר בתפילה.

ולענין תפילות שבת, כתב השערי תשובה (סי' רסו סוף ס"ק ב) בשם האר"י ז"ל, שאין להתפלל בעינים עצומות, וטוב להתפלל מתוך סידור.

[משנ"ב ס"ק ד]

לֹא יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שַׁחוּק אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה שֶׁל מְצֻנָּה⁶.

6) וכן כתב לקמן (סי' צח ס"ק ה) שלא יתפלל כשאינו דעתו מיושבת עליו מחמת איזה צער או כעס או מפני טורח הדרך. והספר חסידיים (סי' יח) כתב שאותם העומדים בתפילה ומראים עצמם כעייפים, עליהם הכתוב אומר "ולא אתי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" (ישעיה מג כב), והוסיף, ששורש התפילה שמחת לב בהקב"ה, שנאמר "התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי ה'" (תהלים קה ג).

[משנ"ב ס"ק ה]

כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁרָד עַל-יְדֵינָהּ בְּתַפִּילָּהָ⁷.

7) ולהיכנס לבית המרחץ מתוך הלכה שאינה פסוקה, כתב הרמ"א (י"ד סי' רמו סכ"ז) שמותר, ולא חוששים שמא ימשוך להרהר בהלכה זו בתוך בית המרחץ. וראה מה שכתבנו לעיל סי' פה ס"ק ח.

[משנ"ב ס"ק ח]

לְהַתְּפַלֵּל⁸ וכו', אִם אֵין שָׁם מִי שְׂיִשְׁתַּדֵּל אֶלָּא הוּא⁹.

8) ורופא או אחות וכו' שעוסקים בטיפול בחולה, כתב הגר"ש אויערבך (נשמת אברהם או"ח סי' לח ס"ק ו) שאם החולה זקוק עכשיו לטיפולם, פטורים מקריאת שמע ותפילה, ואסור להם להפסיק את הטיפול, אך כשאין הטיפול נחוץ ברגע זה ויכולים להפסיק בלי טירחא, יפסיקו כדי לקרוא קריאת שמע ולהתפלל, ויחזרו לטיפולם. ודעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב וחול המושך במילואים עמוד 25

מילואים

הלכות תפילה סימן צ

המשך מעמוד קודם

שמ"מ יש דין 'תורתו אומנותו' לענין זה שלא יצטרך לעווב את בית המדרש כדי ללכת להתפלל במנין. אולם אם במקום הימצאו יש מנין, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ב סי' כז) שחייב להתפלל בו. וראה לקמן סי' קו ס"ק ו.

הלכות תפילה סימן צא צב

המשך מעמוד 248

- (14) כאן לא הביא השו"ע דין זה בשם "יש אומרים" כמו בס"ג, מפני ששם מדובר לומר אוכרה או להיכנס לבית הכנסת בלי להתפלל בו, מזה שאין כן בסעיף זה שרוצה להתפלל כך, אסור לכל הדעות.
- (15) וגם כשמברך ברכת המזון, כתב לקמן (סי' קפג ס"ק יא) שנהגו לחבוש כובע וראשו. וראה מה שכתבנו שם.
- (16) ואם צריך ללבוש חליפה, כתב הכפ החיים (סי' כז) בביאור דברי השו"ע להלן (סי' ו), שצריך ללבוש.
- ואם הודמן לבית הכנסת ללא כובע וחליפה, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב ס"ט) שאם רגיל ללכת עם כובע וחליפה, לא יתפלל בלעדיהם, אלא אם כן יפסיד בכך תפילה בציבור. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (שאלת רב עמ' קצד ונקיות וכבוד בתפילה תשובה קיב) שגם אם יפסיד תפילה בציבור לא יתפלל בלי כובע וחליפה.
- ולהתפלל כשהחליפה תלויה על כתפיו, הורה החו"א (דעת נוטה עמ' רפא וארחות רבנו ח"א שבת אות קג) שיכול להתפלל כך, ואפילו שלא בימות החמה, ונחשב שלבוש כדרך שהולכים לפני אנשים חשובים. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם דבר הלכה אות כג) שאין ראוי להתפלל כך, כיון שאינו מדבר עם אנשים חשובים כשלבוש באופן זה. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ג תשובה ג).
- (17) וכן אין ראוי להתפלל בבגדי עבודה, וכמו שמבאר בשו"ע לקמן

(סי' צח ס"ד) ובכפ החיים (שם ס"ק כט).

וצבעו וכדו' שלא מתבייש לצאת לרחוב בבגדי עבודה, דעת הגרי"ש אלישיב (חשוקי חמד ברכות יד, ב) שיכול בשעת הדחק להתפלל כך. ולהתפלל בפורים כשהוא לבוש בתחפושת, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' יח) שרשאי להתפלל כך, ובתנאי שיהיה מכוסה כהלכה, ואינו עושה שום שחוק באמצע התפילה.

[משנ"ב שם]

אין ללבש פצת התפילה פתי"דים שקורין הענטש"י"י (18) וכו', והפל תלוי לפי מנהג המקומות¹⁹.

(18) וסוג הכפפות שאסר כאן, ביאר הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם סי' ח) שמדובר בכפפות עבודה, או בכפפות שהיו נוהגים ללבוש לחשיבות, אבל כפפות שלובשים להגן מפני הקור אינן בכלל זה, וכן כתב בשו"ת נטע שורק (סי' ו) שיתכן שמותר ללבושן בתפילה, כיון שניכר שהן להגן מפני הקור.

וכן בחורף כשלבוש מעיל, או עטוף בצעיף, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם) שמותר להתפלל בהם.

(19) וגם כשהולך בגרביים בלי נעליים במקומות שאין הולכים כך לפני אדם גדול, כתב הערוך השלחן (ס"ה) שאין להתפלל כך [מלבד ביום כיפור ובתשעה באב], ובהגהות כרם שלמה (על השו"ע ס"ה) כתב שהוא הדין בנעלי בית.

הלכות תפילה סימן צג צד

המשך מעמוד 252

- (10) ואם נמשך עיסוקו בצרכי ציבור עד לאחר חצות, כתב לעיל (סי' ע ס"ק ב) שאסור לו לאכול קודם שיתפלל מנחה ויניח תפילין. וראה מה שכתבנו שם.
- (11) וכן כתב לקמן (סי' קו ס"ק ג ובשעה"צ ס"ק ד), אמנם לקמן (סי' קח ס"ק ב) כתב שגם בזה נכון שישלים את התפילה שהחסיר, אך רק בתורת נדבה ויחדש בה דבר. ואם התחיל לעסוק בצרכי ציבור אחרי שהגיע זמן התפילה, מבואר לעיל (סי' עא סוף ס"ק ד) שחייב להשלים.
- [שעה"צ ס"ק ט]
- מגן אברהם ודרישה ביונה דעה וכו', דלא כט"ז לקמן בסימן קח¹².
- (12) ובביאור מחולקתם [אם צריך להשלים את התפילה שהחסיר], ביאר הגרי"י קניבסקי (קהלות יעקב ברכות סי' טו) שדעת הדרישה שעוסק במצוה פטור מהמצוה הוא בגדר פטור ממש, וכמו אונן, ודעת הט"ז שהוא מטעם שהוא אנוס בעסק הראשון, ואדם אנוס חייב בתשלומין.
- המועד ח"א קובץ ענינים עמ' שחכ) לענין רופא המקבל חולים בשעות הלילה סמוך לחצות, ועדיין לא התפלל ערבית, שלא יפסיק כדי לקרוא קריאת שמע ולהתפלל, אלא ימשיך לטפל בחולים, שנחשב כעוסק במצוה, כיון שמתעסק בעצם המצוה, ואף שכל עבודתו היא כדי להשתכר.
- (9) ובטעם הדבר כתב לעיל (סי' ע ס"ק טז) שנחשב 'עוסק במצוה', ואפילו מתעסק רק בהצלת ממון ישראל, ובביה"ל שם (ס"ד ד"ה יהיה) כתב שהיינו אף אם כוונתו גם להשתכר מזה, והסתפק שם מה הדין אם כוונתו רק כדי להשתכר. אמנם לעיל (סי' לח ס"ק כד) כתב שבאופן זה לא נקרא 'עוסק במצוה'.
- ואפילו בשעה שנח מעט כדי שיהיה לו כח להמשיך בעסק המצוה, כתב לעיל (סי' עא ס"ק יג) שנחשב לעוסק במצוה.
- [משנ"ב שם]
- ואין צריך להתפלל מנהג שמים בשביל תשלומי שקרית¹⁰ וכו', מן הדין אין צריך לתשלומין כלל¹¹.